

POMOĆ U ZAŠTITI DOBROBITI DJETETA.

PRIRUČNIK ZA SOCIJALNE RADNIKE, DRUGE STRUČNJAKE I SURADNIKE CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB

Ajduković, M. (ur.)

Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i

Ured UNICEF-a za Hrvatsku

2015., 150 str.

U studenom 2015. godine profesionalnoj javnosti predstavljen je **Priručnik za socijalne radnike, druge stručnjake i suradnike centra za socijalnu skrb** pod nazivom **Pomoć u zaštiti dobrobiti djeteta**. Priručnik donosi praktične alate i smjernice za stručni rad s obiteljima u riziku, stavljajući u fokus dobrobit djeteta i podršku roditeljima u osiguravanju sigurnog i poticajnog okruženja za dijete. Ishod je projekta »Jačanje kapaciteta centra za socijalnu skrb za pomoć roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta« koji su proveli u razdoblju od 2013. do 2015. godine UNICEF, Društvo za psihološku pomoć i Ministarstvo socijalne politike i mladih.

Priručnik se sastoji od tri cjeline: (1) Konceptualizacija pomoći roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, (2) Procjenjivanje razvojnih rizika i sigurnosti djeteta i (3) Planiranje, provođenje i evaluacija učinaka mjera stručne pomoći roditeljima koje su razrađene kroz 10 autorskih tekstova i 9 priloga. Autorski tim koji je kao urednica vodila Marina Ajduković su Branka Sladović Franz i Maja Laklija sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu te Dean Ajduković s Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Od samog uvoda do zaključnih preporuka, ovaj priručnik na jasan i pregledan način vodi čitatelja kroz složenu i slojevitu socijalnu i obiteljsko-pravnu zaštitu obitelji pod rizikom, s fokusom na mjere za zaštitu dobrobiti djeteta u nadležnosti centra za socijalnu skrb.

Pogledom unazad autorica ukazuje na dosadašnju praksu u sustavu socijalne skrbi, odnosno postignuća i prepreke u implementaciji novog pristupa u provođenju mjere stručne pomoći roditeljima za zaštitu dobrobiti djece. Ovaj osvrt daje argumente za nastavak projekta s ciljem osnaživanja stručnjaka centra za socijalnu skrb, kako bi se postigla bolja kvaliteta i učinci stručne pomoći roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta, odnosno povećali kapaciteti sustava za skrb o djeci.

Svojom strukturom, redosljedom i povezanošću pojedinih poglavlja te kombiniranjem teorijskih i praktičnih dijelova cijeli tekst je komponiran na način da čitatelju omogućuje jasan uvid u problem i nudi odgovore, odnosno konkretnu pomoć u praktičnom radu s obiteljima pod rizikom.

Polazeći od procjenjivanja razvojnih rizika i sigurnosti djeteta, do planiranja, provođenja i evaluacije učinaka mjera stručne pomoći roditeljima, autori na vrlo zanimljiv način vode stručnjaka kroz složene procese rada s obitelji, poučavaju, objašnjavaju i upućuju te nude predloške (»mustre«) za oblikovanje i provjeru mogućih rješenja koje stručnjak traži i gradi zajedno s obiteljima i drugim sudionicima promjene.

U tom kontekstu, ovaj tekst ima sva obilježja priručnika za socijalne radnike i druge stručnjake centra za socijalnu skrb u pružanju pomoći roditeljima u zaštiti dobrobiti djeteta.

Nema dvojbe da se radi o vrlo aktualnom tekstu, utemeljenom na znanstvenim teorijama i istraživanju koje je uključilo velik broj stručnjaka centara za socijalnu skrb, s praktičnim iskustvom u provođenju mjera obiteljsko-pravne zaštite. Sudjelovanjem u ovom istraživanju socijalni radnici i drugi stručnjaci, ukazali su na ključne izazove u radu s obiteljima pod rizikom te doprinijeli kreiranju instrumenta socijalnog rada, odnosno kriterija za procjenu rizika, odlučivanja o mjerama za zaštitu dobrobiti djeteta, planiranje i praćenje tretmana te vrednovanje učinaka ovih mjera.

Posebna vrijednost ovog priručnika su liste za procjenjivanje razvojnih rizika i sigurnosti djeteta. Radi se o novim alatima koji omogućuju stručnjacima objektivno i analitičko procjenjivanje stupnja rizika i dobrobiti djeteta, snaga i ograničenja roditelja/obitelji i njenog okruženja.

Imajući na umu poznata organizacijska ograničenja i opterećenost stručnjaka u centrima za socijalnu skrb, autori predlažu manje složene, ali djelotvorne modele rada kojima se mogu dostići željeni ishodi mjera za zaštitu dobrobiti djeteta.

Nadalje, autori prepoznaju ključne slabosti sustava i struke u procjenjivanju sigurnosti djeteta pod rizikom u obitelji i odlučivanju o sigurnosnim intervencijama. Kako bi se izbjegli rizici koje sa sobom nosi diskrecijska procjena stručnjaka te olakšala stručna analiza dostupnih podataka i provela objektivna procjena, predlažu korištenje **Liste za procjenu sigurnosti djeteta**. Ova Lista omogućuje socijalnom radniku da brzo i objektivno, zajedno s drugim sudionicima procijeni da li je dijete sigurno u konkretnoj situaciji/ okolnostima i donese odluku o sigurnosnim intervencijama.

Radi se o novom instrumentu socijalnog rada koji ima posebnu vrijednost. Inovativan je, razumljiv i lako primjenjiv. Stoga s pravom možemo očekivati da će korištenje ovog, kao i drugih ponuđenih alata (lista za procjenu razvojnih rizika djeteta, predložka za planiranje mjere i drugih) značajno poboljšati kvalitetu skrbi o djeci, ali i povećati kompetencije socijalnih radnika u ovom području djelatnosti.

Posebno poglavlje ovog teksta posvećeno je planiranju, provođenju i evaluaciji mjera stručne pomoći roditeljima. Na prvi pogled čini se da se autori ovog poglavlja bave »ponavljanjem gradiva« koje je odavno usvojeno i ugrađeno u naš sustav. Međutim, iako to nalažu pozitivni propisi, planiranje mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi u praksi se još uvijek ne provodi na adekvatan način, a zanemarena evaluacija učinaka ove mjere baca sjenu na kompetencije stručnjaka i djelotvornost sustava skrbi o djeci pod rizikom u obitelji.

U tom smislu, ovaj priručnik postavlja nove standarde rada. Ukazuje na ključne elemente plana mjere, način njegove izrade, uloge dionika i mogućnosti procjene učinaka, s naglaskom na donošenje odluke o završetku ili zamjeni mjere što je također važna novina za stručnu praksu.

Možemo očekivati da će ponuđeni predlošci za izradu **plana sigurnosti djeteta i plana mjere stručne pomoći roditeljima** otkloniti ili barem umanjiti stalne dvojbe stručnjaka vezane uz »vođenje slučaja« i »vođenje mjere« te ih osnažiti za djelotvoran tretman obitelji vodeći računa da »**od šume problema i ciljeva, vide drvo koje će stručnjak i korisnik zajedno njegovati**« na što slikovito upozoravaju autori ovog priručnika.

Upravo naglasak na riječi »zajedno« daje ovom tekstu posebnu stručnu vrijednost. Bez imalo rezerve autori naglašavaju da se djelotvorna zaštita dobrobiti

djeteta ne može postići bez aktivnog sudjelovanja i kontinuirane uključenosti korisnika (obitelj i svi njeni članovi) koji zajedno sa stručnjakom/ timom od prvog kontakta, do zaključivanja slučaja »radi i gradi«, odnosno mijenja svoj život.

Pažljivo odabrana i uređena terminologija (mjere stručne pomoći roditeljima, mjere za zaštitu dobrobiti djeteta, plan mjere, sigurnosne intervencije) daje Priručniku bezvremensku dimenziju i otpornost na aktualne i buduće zakonske promjene, čime se povećava njegova stručna i praktična vrijednost.

Zaključno, ovaj Priručnik popunjava prazninu i postavlja nove standarde stručnog rada s obiteljima pod rizikom. Stoga možemo očekivati da će njegova primjena u praksi dugoročno povećati kapacitete sustava za skrb o djeci. Međutim, to je moguće postići samo uz podršku resornog ministarstva koje svojim odlukama direktno utječe na praksu, postavlja standarde, prati i vrednuje učinke te na oblikuje stavove javnosti o djelotvornosti cijelog sustava.

Na kraju treba ukazati na doprinos ovog priručnika razvoju profesije socijalnog rada. Obogaćena novim instrumentima, struka se osnažuje i povećava svoje kompetencije za rad s obiteljima u riziku, što direktno utječe na kvalitetu socijalnih usluga.

Priredila: Štefica Karačić